

III

(Előkészítő jogi aktusok)

TAGÁLLAMI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Luxembourgi Nagyhercegség, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, Románia, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság kezdeményezése a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása céljából

(2010/C 69/01)

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre, és különösen annak 82. cikke (2) bekezdésének b) pontjára,

tekintettel a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervről szóló, 2009. november 30-i tanácsi állásfoglalásról ⁽¹⁾, különösen annak melléklete A. intézkedéseire,

tekintettel a Belga Királyság, a Német Szövetséges Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Luxembourgi Nagyhercegség, a Magyar Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, Románia, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság, kezdeményezésére,

a rendes jogalkotási eljárásnak megfelelően ⁽²⁾,

mivel:

- (1) Az Európai Unió a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség fenntartását és fejlesztését tűzte ki célul maga számára. Az 1999. október 15–16-i tamperei Európai Tanács következtetéseivel, különösen annak 33. pontjával összhangban a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unióban mind a polgári, mind a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés sarokkövévé kell válnia.

- (2) 2000. november 29-én a Tanács – a tamperei következtetésekkel összhangban – olyan intézkedési programot fogadott el, amelynek célja a határozatok kölcsönös elismerése elvének a büntetőügyek során való érvényesítése ⁽³⁾. Az intézkedési programhoz írt bevezető szerint a kölcsönös elismerés „a tagállamok közötti együttműködés fokozását és egyúttal a személyhez fűződő jogok védelmének erősítését is szolgálja”.

- (3) A büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése elvének megvalósítása előfeltételként szükségessé teszi, hogy a tagállamok megbízzanak egymás büntetőjogi igazságszolgáltatási rendszerében. A kölcsönös elismerés megvalósulásának foka nagymértékben függ számos tényezőtől, így a gyanúsítottak jogait garantáló mechanizmusoktól és a kölcsönös elismerés elve alkalmazásának megkönnyítéséhez szükséges közös minimumkövetelményektől.

- (4) Kölcsönös elismerés csak a bizalom jegyében működhet hatékonyan, amikor nem kizárólag az igazságügyi hatóságok, hanem a büntetőeljárás összes szereplője egyenértékűnek tekinti a többi tagállam igazságügyi hatóságai által hozott határozatokat a saját tagállama által hozottakkal, ami „nem csak a partnerország szabályainak helyénvalóságába”, hanem a szabályok megfelelő alkalmazásába vetett bizalmat is feltételezi.

- (5) Annak ellenére, hogy minden tagállam részes fele az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezménynek (EJEE), a tapasztalatok szerint önmagában ez a tény nem minden esetben nyújt alapot arra, hogy kellő mértékben megbízzanak a többi tagállam büntetőjogi igazságszolgáltatási rendszerében.

⁽¹⁾ HL C 295., 2009.12.4., 1. o.

⁽²⁾ A ...-i állásfoglalás (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽³⁾ HL C 12., 2001.1.15., 10. o.

- (6) A Szerződés 82. cikkének (2) bekezdése előírja szabályozási minimumok megállapítását, amennyiben az a több államra kiterjedő vonatkozású büntetőügyekben a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének, valamint a rendőrségi és igazságügyi együttműködésnek a megkönnyítése érdekében szükséges. A 82. cikk (2) bekezdésének b) pontja azon területek egyikeként hivatkozik a személyek büntetőeljárásban való jogaira, amelyen szabályozási minimumokat kell megállapítani
- (7) A közös szabályozási minimumok következtében nő a tagállamokban a büntetőügyi igazságszolgáltatásba vetett bizalom, amely a hatékonyabb igazságügyi együttműködést eredményez a kölcsönös bizalom jegyében. Ilyen szabályozási minimumokat kell alkalmazni a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsolás és fordítás terén.
- (8) Az EJEE-nek az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélezési gyakorlatában értelmezett 6. cikke tartalmazza a tolmácsolás és fordítás igénybevételéhez való jogot azon személyek esetében, akik nem értik az eljárás nyelvét. Ezen irányelv rendelkezései elősegítik ezen jogok gyakorlati alkalmazását. E célból a gyanúsítottak vagy vádlottak tisztességes eljáráshoz való jogának védelme érdekében ezen irányelv biztosítani kívánja ezen személyek tolmácsolás és fordítás igénybe vételéhez való jogát a büntetőeljárás során.
- (9) Az ezen irányelvben foglalt jogokat – az ezen irányelvben megállapított kereteken belül – alkalmazni kell az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárás tekintetében is. A végrehajtó tagállamnak tolmácsolást és fordítást kell biztosítani az eljárás nyelvét nem értő vagy nem beszélő keresett személy javára, továbbá viselnie kell e tolmácsolás és fordítás költségeit.
- (10) Ezen irányelv rendelkezéseinek költségmentes és pontos nyelvi segítségnyújtás révén biztosítaniuk kell az eljárás nyelvét nem beszélő és nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak azon jogainak védelmét, hogy megértsék az ellenük felhozott gyanút vagy vádakot, valamint értsék az eljárást annak érdekében, hogy gyakorolhassák jogaikat. A gyanúsítottaknak vagy vádlottaknak képesnek kell lennie többek között arra, hogy jogi képviselőjének előadja az eseményekkel kapcsolatos álláspontját, hogy jelezze, ha valamely állítással nem ért egyet, továbbá tájékoztassa jogi képviselőjét bármely, a védelme során felhasználandó tényről. Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv rendelkezései szabályozási minimumokat állapítanak meg. A tagállamok kiterjeszthetik az ezen irányelvben foglalt jogokat annak érdekében, hogy magasabb szintű védelmet biztosítsanak azokban a helyzetekben is, amelyekkel ezen irányelv kifejezetten nem foglalkozik. A védelem szintje semmilyen esetben sem lehet alacsonyabb az EJEE által előírt, az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélezési gyakorlatában értelmezett normáknál.
- (11) A tagállamokat nem lehet kötelezni arra, hogy biztosítsák a gyanúsított vagy vádlott és jogi képviselője közötti kommunikáció tolmácsolását azokban az esetekben, amelyekben azok ténylegesen képesek ugyanazon a nyelven kommunikálni. A tagállamokat arra sem lehet kötelezni, hogy biztosítsák az említett kommunikáció tolmácsolását abban az esetben, ha egyértelmű, hogy az érintett eljárásban a tolmácsoláshoz való jog igénybevétele a tisztességes eljáráshoz való jog gyakorlásától eltérő célt szolgál.
- (12) A nemzeti joggal összhangban felülvizsgálati lehetőséget kell biztosítani a tolmácsolás vagy fordítás szükségletenségre vonatkozó megállapítással szemben. E felülvizsgálat elvégezhető például egy különleges panasztételi eljárással, vagy az érdemi határozatokkal szembeni rendes fellebbezési eljárás keretében.
- (13) Megfelelő segítséget kell nyújtani továbbá a halláskárosodásban szenvedő vagy beszédben akadályozott gyanúsítottak vagy vádlottak számára.
- (14) A különösen az eredményes kommunikáció képességét befolyásoló fizikai fogyatékoság következtében potenciálisan kiszolgáltatott helyzetben lévő gyanúsítottak vagy vádlottak iránti gondoskodási kötelezettség a tisztességes igazságszolgáltatás részét képezi. Az ügyészségnek, a bűnüldöző szerveknek és az igazságügyi hatóságoknak ezért biztosítaniuk kell, hogy a személyek eredményesen gyakorolhassák az ezen irányelv szerinti jogaikat, például figyelmet fordítva a kiszolgáltatottság minden olyan lehetséges formájának, amely befolyásolhatja a személyeknek az eljárás követésére és önmaguk megértésére irányuló képességét, továbbá az ezen jogok biztosítását szolgáló megfelelő lépések megtételével.
- (15) Az eljárás tisztességének védelme megköveteli, hogy a lényeges iratokat vagy legalább azok fontosabb részeit lefordítsák a gyanúsított vagy vádlott számára. A nemzeti joggal összhangban a tagállamok hatóságai döntenek arról, hogy mely iratokat kell lefordítani. Egyes iratokat – például a szabadságelvonással járó intézkedést elrendelő határozatot, a vádiratot, illetve vádindítványt és az ítéletet – minden esetben lefordítandó lényeges iratnak kell tekinteni.
- (16) Az iratok írásbeli lefordításához való jogról történő lemondásnak egyértelműnek kell lennie, minimális biztosítékoknak kell kísérnie, és fontos közérdekkel nem lehet ellentétes.
- (17) Ezen irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat és betartja különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája által elismert elveket. Ezen irányelv különösen a szabadsághoz, a tisztességes tárgyaláshoz és a védelemhez való jog előmozdítására törekszik.

- (18) A tagállamoknak biztosítaniuk kell hogy ezen irányelv rendelkezéseit – amennyiben azok megegyeznek az EJEE által garantált jogokkal – az EJEE által előírt, az Emberi Jogok Európai Bírósága vonatkozó ítélkezési gyakorlatában értelmezett rendelkezésekkel összhangban hajtsák végre.
- (19) Mivel ezen irányelv célját, nevezetesen a közös szabályozási minimumok elérését a tagállamok nem tudják megfelelően megvalósítani, és ezért a tervezett intézkedés léptéke és hatása miatt az uniós szinten jobban megvalósítható, az Unió intézkedéseket fogadhat el az Európai Unióról szóló szerződés 5. cikkében említett és ott meghatározott szubsidiaritás elvének megfelelően. Az említett cikkben foglalt arányosság elvének megfelelően ez az irányelv nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

1. cikk

Hatály

- (1) Ezen irányelv meghatározza a büntetőeljárás és az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogra vonatkozó szabályokat.
- (2) E jog minden érintett személyt megillet attól az időponttól kezdve, hogy a hatáskörrel rendelkező tagállami hatóságok a tudomására hozzák, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják, egészen a büntetőeljárás befejezéséig, azaz annak jogerős megállapításáig, hogy a gyanúsított vagy a vádlott elkövette-e a bűncselekményt.
- (3) Ezen irányelvet nem alkalmazandó olyan eljárások esetén, amelyek büntetőbírástól eltérő hatóság által kiszabott szankciókat eredményezhetnek, feltéve, hogy ezek az eljárások nincsenek folyamatban egy büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróság előtt.

2. cikk

A tolmácsolás igénybevételéhez való jog

- (1) A tagállamok biztosítják, hogy az eljárás nyelvét nem beszélő, illetve nem értő gyanúsított vagy vádlott a büntetőeljárás során anyanyelvére vagy egy általa értett nyelvre tolmácsolást vehessen igénybe a tisztességes eljáráshoz való jogának védelme érdekében. Tolmácsolást kell biztosítani egyebek között a gyanúsított vagy vádlott és jogi képviselője közötti kommunikációhoz, a nyomozó és az igazságügyi hatóságok előtt folyó büntetőeljárások, így többek között a rendőrségi kihallgatás, a bírósági tárgyalások és minden szükséges közbelső meghallgatás során, de tolmácsolást lehet biztosítani egyéb helyzetekben is. Ez a rendelkezés nem érinti a nemzeti jognak a jogi képviselő jelenlétére vonatkozó szabályait a büntetőeljárás egyes szakaszaiban.
- (2) A tagállamok biztosítják, hogy a halláskárosodásban szenvedő személyek tolmácsolási segítségben részesüljenek, amennyiben ez az adott személy számára megfelelő.

- (3) A tagállamok biztosítják, hogy megfelelő módon ellenőrizték, többek között megkérdezve a gyanúsítottat vagy vádlottat, hogy érti és beszéli-e a büntetőeljárás nyelvét, és igényli-e tolmács segítségét.

- (4) A tagállamok az eljárás valamely szakaszában a nemzeti joggal összhangban felülvizsgálati lehetőséget biztosítanak a tolmácsolás szükségletességét kijelentő megállapítással szemben. Ez a felülvizsgálat nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy olyan külön mechanizmusról gondoskodjanak, amelyben a felülvizsgálat alapját kizárólag az említett megállapítás megtámadása képezi.

- (5) Az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárások során a végrehajtó tagállam biztosítja, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságai az ilyen eljárás alá vont, az eljárás nyelvét nem értő vagy nem beszélő személyek számára e cikkel összhangban tolmácsolást biztosítsanak.

3. cikk

A lényeges iratok fordításához való jog

- (1) A tagállamok biztosítják, hogy az eljárás nyelvét nem értő gyanúsított vagy vádlott számára a büntetőeljárás során gondoskodjanak a tisztességes eljáráshoz való jogának védelme szempontjából lényeges iratoknak vagy legalább azok fontosabb részeinek fordításáról az anyanyelvén vagy egy általa értett nyelven, feltéve, hogy az érintett személynek a nemzeti jog értelmében hozzáférési joga van a vonatkozó iratokhoz.
- (2) A hatáskörrel rendelkező hatóságoknak határozniuk arról, hogy az (1) bekezdés értelmében mely iratok minősülnek fordítást igénylő lényeges iratnak. Egészében vagy fontosabb részeiben lefordítandó lényeges iratnak tekintendő legalább a szabadsággal járó intézkedést elrendelő határozat vagy ennek megfelelő határozatok, a vádirat/vádindítvány és az ítélet, amennyiben vannak ilyen iratok.
- (3) A gyanúsított vagy vádlott, illetve annak jogi képviselője indokolással ellátott kérelmet nyújthat be olyan további iratok lefordítása iránt, amelyek szükségesek a védekezési jog tényleges gyakorlásához.
- (4) A tagállamok az eljárás valamely szakaszában a nemzeti joggal összhangban felülvizsgálati lehetőséget biztosítanak, ha nem biztosított a (2) és (3) bekezdésben említett irat fordítása. Ez a felülvizsgálat nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy olyan külön mechanizmusról gondoskodjanak, amelyben a felülvizsgálat alapját kizárólag a fentiek megtámadása képezi.
- (5) Az európai elfogatóparancs végrehajtására irányuló eljárások során a végrehajtó tagállam biztosítja, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságai az ilyen eljárás alá vont azon személy számára, aki nem érti azt a nyelvet, amelyen az európai elfogatóparancsot kiállították, vagy amelyre azt a kibocsátó tagállam lefordította, gondoskodjanak az említett irat lefordításáról.

(6) Feltéve, hogy nem befolyásolja az eljárás tisztességességét, az írásbeli fordítás helyett adott esetben megfelelő lehet az e cikkben említett iratok szóbeli fordítása vagy szóbeli összefoglalása.

(7) Az a személy, aki e cikk alapján rendelkezik az iratok fordításához való joggal, bármikor lemondhat erről a jogról.

4. cikk

Tolmácsolási és fordítási költségek

A tagállamok állják a 2. és 3. cikk alkalmazásából származó tolmácsolási és fordítási költségeket, az eljárás kimenetelétől függetlenül.

5. cikk

A tolmácsolás és a fordítás minősége

A tagállamok konkrét intézkedéseket hoznak annak biztosítása érdekében, hogy a tolmácsolás és a fordítás megfelelő minőségű legyen ahhoz, hogy a gyanúsított vagy a vádlott, illetve az a személy, akivel szemben európai elfogatóparancsot hajtanak végre, maradéktalanul gyakorolhassa a jogait.

6. cikk

Csökkentést kizáró rendelkezés

Ezen irányelv egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, hogy az alapot teremti az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben, a nemzetközi jog egyéb vonatkozó rendelkezéseiben vagy a tagállamok jogszabályaiban biztosított, magasabb szintű védelmet nyújtó jogok és eljárási biztosítékok korlátozására vagy az azoktól való eltérésre.

7. cikk

Végrehajtás

A tagállamok meghozzák azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek legkésőbb ...-ig megfeleljenek. (*)

A tagállamok ugyanezen időpontig eljuttatják a Tanácsnak és a Bizottságnak azon rendelkezések szövegét, amelyekkel az ezen irányelvből fakadó kötelezettségeket nemzeti jogukba átültetik.

8. cikk

Jelentéstétel

A Bizottság ...-ig (**) jelentést nyújt be – szükség esetén jogalkotási javaslatok kíséretében – az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, amelyben értékeli, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy ezen irányelvnek megfeleljenek.

9. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, ...

az Európai Parlament részéről

az elnök

...

a Tanács részéről

az elnök

...

(*) HL: kérem illessze be az időpontot, amely ezen irányelvnek a Hivatalos Lapban való kihirdetését követő 30 hónap.

(**) Ezen irányelvnek a Hivatalos Lapban való kihirdetését követő 42 hónappal.